

Planera med miljömål!

kort sagt

Nya lokaler för näringslivet, attraktiva och trygga bostadsområden, god tillgång till service, nya vägar och järnvägar och en bibehållen god miljö, hur går det ihop?

Kan man planera för att öka bussåkandet? Eller för att de sällsynta skalbaggarerna ska kunna leva vidare?

Om vi inte tar miljöhänsyn idag kan våra barn och barnbarn få betala ett högt pris imorgon.

Men det är inte alltid lätt att ta hänsyn till alla aspekter.

Hur planerar vi bäst för att säkerställa en god livsmiljö nu och för framtiden? Och hur vet vi att vi är på väg åt rätt håll?

Det finns inga enkla lösningar, men det finns bra metoder!

Läs här om hur man kan göra!

Torget i Södertälje. FOTO: BILL COLLIN

Mer miljö i planeringen!

Tänk på miljön när ni planerar! Det är lätt att säga, desto svårare att förverkliga. Det finns mycket kunskap, men den måste göras användbar i praktiken. Planerare och miljöexperter talar olika språk. Hur kan man få alla som deltar i planeringen att förstå varandra? Det gäller att göra sig en bild av vad man vill åstadkomma, ställa rätt frågor och bedöma olika vägval.

Boverket och Naturvårdsverket har tillsammans haft regeringens uppdrag att hitta metoder och verktyg för att arbeta med miljömål i kommunernas översiktsplanering. Arbetet har genomförts i nära samarbete med flera svenska kommuner och regionala myndigheter inom projektet SAMS – Samhällsplanering med miljömål i Sverige. EU:s miljöfond Life och Sida har varit medfinansierare. Projektet innehåller både teori och praktik. Praktiska försök har genomförts i form av fallstudier på kommunal och regional nivå.

Ta del av erfarenheterna!

Ett nära samarbete mellan miljöexperter och planerare från början till slut har varit en grundtanke i SAMS. Kreativa sätt har utvecklats för att diskutera miljöfrågor tidigt i planeringsprocessen. Många har deltagit: medborgare, intressegrupper, beslutsfattare och representanter för olika fackområden.

Här är de medverkande kommunerna och deras nyckelfrågor:

- **Burlöv:** God livsmiljö genom minskad miljöpåverkan från trafiken.
- **Helsingborg:** Förbättrade villkor för cykel- och kollektivtrafik för att motverka bilismens miljöpåverkan.
- **Trollhättan:** Lokal anpassning av det nationella miljökvalitetsmålet "God bebyggd miljö".
- **Stockholm 1:** Biologisk mångfald i Nationalstadsparken.
- **Stockholm 2:** Bedömning av miljökonsekvenser vid fördjupning av översiktsplanen.
- **Falun-Borlänge:** Planeringsanpassade miljömål och indikatorer för jord- och skogsbruk.
- **Storuman:** Scenarier och framtidsbilder för hållbar utveckling i en glesbygdskommun.
- Den regionala planeringsnivån representeras av **Regionplane- och trafikkontoret i Stockholm:** Strategisk miljöbedömning i regionplanering.

Frågorna och arbetssätten väcker internationellt intresse. Två studier i Sydafrika visar att de svenska metoderna kan anpassas och användas i andra länder.

Ord på vägen

Hur kan man väva in miljöfrågor i planeringen? Det gäller att väga samman intressen och hitta goda lösningar för en hållbar utveckling. Här följer några ord på vägen:

1. Frisk luft

2. Grundvatten av god kvalitet

3. Levande sjöar och vattendrag

4. Myllrande våtmarker

5. Hav i balans samt levande kust och skärgård

6. Ingen övergödning

7. Bara naturlig försurning

8. Levande skogar

9. Ett rikt odlingslandskap

10. Storslagen fjällmiljö

11. God bebyggd miljö

12. Giftfri miljö

13. Säker strålmiljö

14. Skyddande ozonskikt

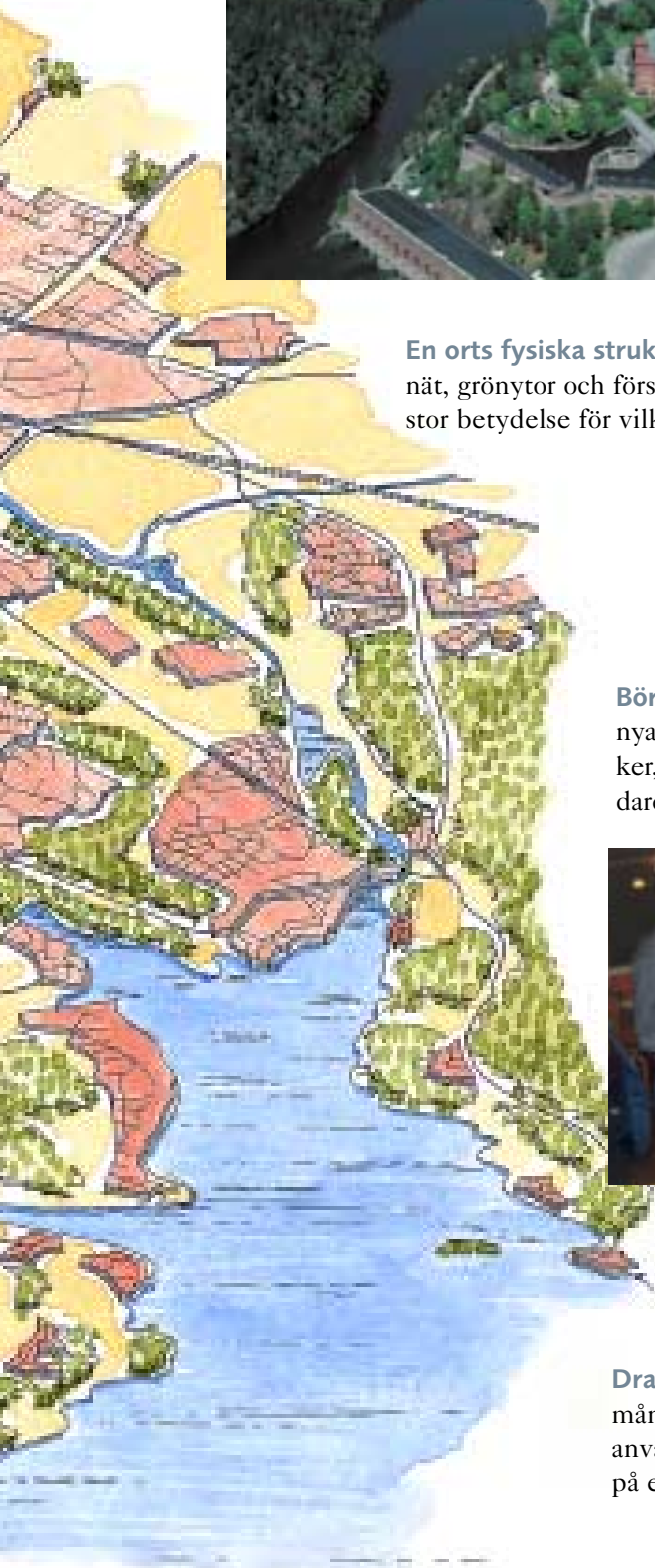
15. Begränsad klimatpåverkan

De **15 nationella miljömålen** ger en bra vägledning när man ska formulera lokala miljömål. Låt miljömålen gå hand i hand med de sociala och samhällsekonomiska målen.

Översikt över Trollhättan. FOTO: METRIA

En Orts fysiska struktur, d.v.s. hur bebyggelse, trafiknät, grönytor och försörjningsvägar är lokaliserade, har stor betydelse för vilka miljömål som kan uppnås.

Börja med dialoger. De ger idéer till nya former av samarbete mellan politiker, medborgare, planerare, miljövårdare och andra expertgrupper.

Diskussion i Burlöv. FOTO: ULF RANHAGEN

Dra nytta av metoderna! Det finns många verktyg och metoder som kan användas för att hantera miljöfrågor på ett bättre sätt i planeringen.

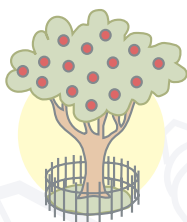
En titt i verktyglådan!

Ingen metod är användbar i alla planeringssituationer. Det gäller att välja verktyg och metod efter de lokala förutsättningarna.

Strategiska miljöbedömningar (SMB) är en metod för att jämföra tänkbara konsekvenser av olika alternativ i ett tidigt skede.

"Framkomlighet med cykel och till fots"...

och "skyddade grönområden" är exempel på indikatorer.

För att beskriva hur det står till med miljön och vårt samhälle kan man använda sig av **indikatorer**. De uppmuntrar till dialog, fungerar som väckarklocka och skärper jämförelsen mellan miljömål.

För att åskådliggöra stora mängder information kan olika former av datorverktyg, till exempel **geografiska informationssystem (GIS)**, vara en god hjälp.

Med en **Swot-analys** kan man ringa in ett områdes förutsättningar; styrkor och svagheter, hot och möjligheter, och formulera nyckelfrågor.

Hur stort är problemet och hur går det att påverka? Det kan man bedöma med hjälp av **fokusdiagram**.

Mentala kartor bygger på samtal och enkäter där synpunkter och önskemål ritas in på kartor.

Ekologiska fotavtryck ger en bild av hur stor yta en människa behöver för sin försörjning.

Vill man till exempel bedöma ett förslag till ett cykelnät i en stadsdel kan man göra en s.k. multikriterieanalys, (**MCA**), som används för att värdera ett planalternativs kvalitet genom att sammanväga vissa faktorer eller indikatorer.

Olika varianter av **planerings- och miljödialoger** finns för att utveckla miljömål och indikatorer i rundabordssamtal.

Visioner, scenarier och framtidsbilder engagerar och inspirerar.

Andra indikatorer är:

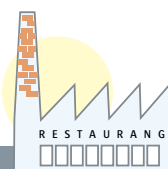
Bullerstörd bebyggelse och grönområden

Tillgång till skogs-, ängs- och våtmark

Bebyggelse med hållbar energiförsörjning

Tillgång till parkmark

Återanvändning av exploaterad mark

Börja nu!

Det finns goda möjligheter att göra den fysiska planeringen till ett slagkraftigt verktyg i arbetet för en hållbar utveckling. Genom att systematiskt arbeta med miljömål med hjälp av en bred uppsättning av verktyg, metoder och processer kan planeringens former förnyas. Fallstudierna visar på ett stort engagemang och en imponerande kreativitet från många olika aktörer.

Vill du veta mer?

SAMS är en rik källa att ösa kunskaper ur! Vill du få en kortfattad presentation av idéerna från SAMS, läs "Tema miljömål. Planera för hållbar utveckling". "Planera med miljömål! En vägvisare" är en sammanfattande bok där viktiga resultat och exempel från tema- och fallstudier lyfts fram på ett översiktligt sätt. I boken "Planera med miljömål! En idékatalog" ges en mer detaljerad redovisning av praktikexempel från kommunala och regionala fallstudier. Utöver dessa böcker har rapporter från fall- och temastudier, flera kunskapsöversikter och en exempelsamling publicerats. Gå in på www.environ.se/sams, eller använd talongen på baksidan.

*Tillgänglighet till
kollektivtrafik*

*Exploaterad kust
och strandlinje*

*Skyddsområden för
långsiktig vatten-
försörjning*

*Tillgänglighet till
rekreationsområden*

Biologisk mångfald

Sänd förkryssade rapporter till:

Namn: _____

Företag/organisation: _____

Adress: _____

Postadress: _____

Telefon: _____

E-post: _____

Ring, faxa eller e-posta din beställning till:

Boverket

fax: 0455-81 927 tel: 0455-35 30 50

e-post: publikationsservice@boverket.se

Naturvårdsverket

fax: 08-698 15 15 tel: 08-698 12 00

e-post: kundtjanst@environ.se

www.miljobokhandeln.com

Eller gå in på www.environ.se/sams

Fler rapporter finns på www.environ.se/sams

Rapporter på svenska

Övergripande

- Planera med miljömål! En vägvisare**
ISBN BV 91-7147-617-2, NV 91-620-5091-5
150 kr (187 kr inkl. moms)
- Planera med miljömål! En idékatalog**
ISBN BV 91-7147-618-0, NV 91-620-5092-3
180 kr (225 kr inkl. moms)
- Tema miljömål: Planera för hållbar utveckling**
ISBN BV ISBN 91-7147-643-1, NV 91-620-8006-7
50 kr (60 kr inkl. moms)
- Planera med miljömål! Kort sagt**
BV 7147-644-X, ISBN NV 91-620-8007-5
Gratis
- Samhällsplanering med miljömål i Sverige**
– slutredovisning
ISBN BV 91-7147-646-6, NV 91-620-5122-9
60 kr (75 kr inkl. moms)

Fallstudier

- 60 kr (75 kr inkl. moms)
- Planera med miljömål! Fallstudie Burlöv**
– livsmiljöprojektet
ISBN BV 91-7147-627-X, NV 91-620-5101-6
- Planera med miljömål! Fallstudie Falun/Borlänge**
– skogs- och odlingslandskapet
ISBN BV 91-7147-632-6, NV 91-620-5106-7
- Planera med miljömål! Fallstudie Helsingborg**
– tillgänglighet till miljöanpassade transportsystem
ISBN: BV 91-7147-628-8, NV 91-620-5102-4
- Planera med miljömål! Fallstudie Storuman**
– scenarier för hållbar utveckling
ISBN BV 91-7147-633-4, NV 91-620-5107-5
- Planera med miljömål! Fallstudie Stockholm**
– biologisk mångfald i fysisk planering
ISBN BV 91-7147-630-X, NV 91-620-5104-0
- Planera med miljömål! Fallstudie Stockholm**
– miljöbedömningar i fysisk planering
ISBN: BV 91-7147-631-8, NV 91-620-5105-9
- Planera med miljömål! Fallstudie Stockholmsregionen**
– miljöbedömning av Regionplan 2000
ISBN BV 91-7147-634-2, NV 91-620-5108-3
- Planera med miljömål! Fallstudie Trollhättan**
– god bebyggd miljö
ISBN BV 91-7147-629-6, NV 91-620-5103-2

Temastudier

- 60 kr (75 kr inkl. moms)
  - GIS och miljömål i fysisk planering**
ISBN BV 91-7147-619-9, NV 91-620-5093-1
  - Miljöinriktad fysisk planering**
ISBN BV 91-7147-621-0, NV 91-620-5095-8
  - SMB och översiktlig fysisk planering**
ISBN BV 91-7147-622-9, NV 91-620-5096-6
- ### Fördjupningsstudier
- 60 kr (75 kr inkl. moms)
  - Bioenergi och kretslopp stad/land**
ISBN BV 91-7147-625-3, NV 91-620-5099-0
  - Sams om vatten**
ISBN BV 91-7147-623-7, NV 91-620-5097-4
  - Siffror, lägen och upplevelser**
– idéskisser för användning av GIS i samhällsplanering
ISBN BV 91-7147-624-5, NV 91-620-5098-2

Expertrapporter

- 60 kr (75 kr inkl. moms)
- Översiktplanering för hållbar utveckling**
ISBN BV 91-7147-620-2, NV 91-620-5094-X
- Ekologiska fotavtryck och biokapacitet**
ISBN BV 91-7147-647-4, NV 91-620-5123-7

Rapporter på engelska

- Planning with environmental objectives! A guide**
150 kr (187 kr inkl. moms)
ISBN BV 91-7147-650-4, NV 91-620-5124-5
- Theme environmental objectives: Planning for sustainable development**
50 kr (60 kr inkl. moms)
ISBN BV 91-7147-649-0, NV 91-620-8008-3
- Planning with environmental objectives! In brief**
Gratis
BV 7147-651-2, ISBN NV 91-620-8009-1
- The Use of Indicators in Spatial Planning**
60 kr (75 kr inkl. moms)
ISBN BV 91-7147-559-1, NV 91-620-5010-9
- Environmental Indicators in Community Planning – A presentation of the Literature**
60 kr (75 kr inkl. moms)
ISBN BV 91-7147-558-3, NV 91-620-8011-7

Porto och expeditonsavgift tillkommer. NV = Naturvårdsverket, BV = Boverket